

Dönem : 5 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 279

Toplantı : 2

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Yasa Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Dışişleri Komisyonları Raporları. (1/201)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : 101-322/03185

2 . 11 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması Bakanlar Kurulunca 30 . 9 . 1978 tarihinde kararlaştırılan «Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Yasa Tasarısı» ve gerekçesi ile eki sözleşme ilişikte gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını izinlerine saygıyla sunarım.

Bülent Ecevit

Başbakan

G E R E K Ç E

Avrupa Konseyi çerçevesinde Göçmen İşçinin Yasal Statüsü ile ilgili bir sözleşmenin hazırlanması. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince, 1966 Avrupa Konseyi Çalışma programına alınmış ve oluşturulan bir karma komiteye bir tasarı hazırlanması görevi verilmiştir. Karma komite çalışmaları sırasında işçi meseleleriyle uğraşan çeşitli milletlerarası örgüt ve meslek kuruluşunun görüşlerinden faydalanılmıştır.

Karma komite 10 Temmuz 1967 ile 17 Mart 1971 tarihleri arasında 11 toplantı yapmış ve tasarı, danışma meclisinin önerileri istikametinde yapılan değişikliklerle beraber Mayıs 1971'de Bakanlar Komitesine havale edilmiştir. Sözleşme tasarısı üzerinde komitedeki gerekli çalışmaların bitiminden sonra, Mayıs 1977 tarihinde kabul olunarak, 24 Kasım 1977 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılması kararlaştırılmıştır.

Sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde öngörülen insan hakları ve temel hürriyetlerini korumak ve geliştirmek hususundaki Avrupa Konseyi amaçlarına hizmet etmekte, sözkonusu teşkilatın sosyal alanlarda gerçekleştirdiği diğer sözleşmelerle, Avrupa Sosyal Şartına da uygunluk göstermektedir.

Sözleşmenin anagayesi Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin diğer üye ülkelerde çalışan işçilerinin, buldukları ülkenin işçileriyle, yaşama ve çalışma şartları bakımından mümkün olduğu oranda eşit muameleye tabi tutulmaları ve kendilerinin ve ailelerinin sosyal alanda ilerlemelerini sağlayacak şekilde, göçmen işçinin yasal statüsünü tanzim etmektir.

Sözleşmenin hükümleri, göçmen işçilerin yasal durumunun anakonuları ve özellikle işe alma, tıbbi muayene ve mesleki sınav, seyahat, oturma ve çalışma izni, aile fertlerinin bir araya getirilmesi, çalışma koşulları, tasarruflarının transferi ve sosyal güvenlik, sosyal ve tıbbi yardım, çalışma mukavelesinin süresinin sona ermesi, işten çıkartma, yeniden işe alma ile ilgilidir.

Sözleşmenin en fazla dikkati çeken hükümleri arasında, iradesi dışındaki sebeplerle işsiz kalan bir göçmen işçiye işçi kabul eden devletin toprakları üzerinde, diğer bir iş arayabilmek için, en az 5 ay müddetle oturma hakkının tanınması gösterilebilir.

Aynı şekilde, oturma izni, Sözleşmede sınırlı olarak belirtilmiş bulunan bir sebeple, geri alınacak olan bir göçmen işçiye işçi kabul eden devletin adli veya idari bir makamına etkin başvurma hakkının tanınması öngörülmüştür.

Sözleşmeye göre aile fertlerinin bir araya getirilmesi, belli sayıdaki koşullar tamamlandığı takdirde on iki aylık bir süre içinde sağlanacaktır. Bununla beraber işçi kabul etme kapasitesi konusunda istisnai güçlüklerle karşılaşan bir devlet, on iki aylık süreye geçici olarak uymayabilir; bu, Sözleşmeye aykırı hareket etmek imkânı bir seri kesin koşula bağlıdır.

Bu suretle Sözleşme, Göçmen İşçinin Yasal Statüsüyle ilgili meseleleri düzenleyen genel bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu nedenle de, Sözleşme, iç mevzuat hükümlerine ve Âkit ülkeler arasında akdedilmiş veya milletlerarası Anlaşmalara da atıfta bulunmaktadır.

Sözleşmenin, Avrupa'daki ekonomik ve sosyal durumda meydana gelebilecek gelişimlere uyumunu sağlayabilmek için, 33 ncü madde ile, bir Danışma Komitesinin kurulması öngörülmüş olup, oluşumu ve işleyişi hükme bağlanmıştır.

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Avrupa Sözleşmesinin Avrupa'da işçilere ait ilk yazılı belgeyi oluşturması ve sanayileşmiş, diğer bir deyimle, işçi kabul eden ülkelerin verdiği ilke ödünlere kapsayan prensiplerden meydana geldiği gözönünde tutulursa, işçi hakları konusundaki değeri anlaşılabilir.

Bu Anlaşma ayrıca, Türkiye'nin, daima ikili planda temin etmeye çalıştığı bazı hakların Avrupa çerçevesinde belgelenmesine imkân vermiştir.

Netice olarak, 24 Kasım 1977 tarihinde imzaya açılan ve tarafımızdan imzalanmış olan sözkonusu Sözleşmenin onaylanmasının uygun ve faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler
Komisyonu
Esas No. : 1/291
Karar No. : 11

12 . 12 . 1978

Yüksek Başkanlığa

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne ilişkin Avrupa Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair olan yasa tasarısı Komisyonumuzun, 7 . 12 . 1978 günlü toplantısında ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de katılımıyla gerekli görüşmeler yapıldı.

Anılan yasa önerisinin gerekçesinin incelendiğinde, göçmen işçilerin Hukuki Statüsü hakkındaki Avrupa Sözleşmesinin onaylanmasına ilişkin yasa önerisinin tümü üzerinde Komisyonumuzca yapılan görüşmelerde, Sözleşmenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde öngörüldüğü gibi, insan hakları ve temel hürriyetlerini korumak, göçmen işçilerin yasal statüsünü tanzim etmek ve özellikle işe alma tıbbi muayene ve mesleki sınav, seyahat, oturma ve çalışma iznini içeren, sözleşmede en belirgin dikkati çeken maddeleri arasında bulunan aile bireylerini bir araya getirmek bu sözleşmeyle sağlanmış bulunmaktadır.

Bu sözleşme göçmen işçilerin hukuki statüsünü düzenleyen Avrupa Sözleşmesini Avrupa'daki işçilere ait ilk yazılı belgeyi oluşturması ve işçi kabul eden ülkelerin verdiği ilk ödün olması bakımından Komisyonumuzca açıklanmaya değer görülmüştür.

Yukarıda açıklanan görüşlerin ışığı altında sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair Hükümetçe hazırlanarak Yüce Meclislerin onayına sunulmuş bulunan yasa önerisi Komisyonumuzca yerinde görülerek aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Dışişleri Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Hatay <i>Öner Miski</i>	Sözcü Mardin <i>Metin Musaoğlu</i>	Kâtip Van <i>İhsan Bedirhanoglu</i>
Adana <i>Oğuz Yazıcıoğlu</i>	Ankara <i>Kenan Durukan</i>	Elazığ <i>Celâl Ertuğ</i>
Eskişehir <i>Yusuf Cemal Özkan</i>	İçel <i>Nazım Baş</i>	İstanbul <i>Cengiz Özyalçın</i>
Kocaeli <i>Kenan Akman</i>	Kütahya <i>Ahmet Mahir Ablum</i>	Tokat <i>Faruk Demirtola</i>
Tokat <i>Sermet Durmuşoğlu</i>	Tunceli <i>Ali Haydar Veziroğlu</i>	

Dışişleri Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/201
Karar No. : 22

24 . 1 . 1979

Yüksek Başkanlığa

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair yasa tasarısı, ilgili Dışişleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları temsilcilerinin de iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere olundu.

«Göçmen İşçi» terimi, Akit taraflardan biri tarafından, ülkesinde ücretli bir iş görmek üzere yerleşmesine izin verilmiş olan diğer bir Akit ülkenin yurttaşlarını anlatır.

Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde öngörülen insan hakları ve temel hürriyetleri gözönünde tutarak, üyesi ülkelerin vatandaşı olan göçmen işçilerin hukuki statülerinin, tüm yaşama ve çalışma koşulları açısından işçi alan ülkelerin vatandaşlarının tabi tutuldukları statü düzeyinden daha düşük düzeyde olmayacak şekilde kendilerinin ve ailelerinin sosyal alanda ilerlemelerini sağlayacak şekilde göçmen işçinin yasal statüsünü 1977 yılı Mayıs ayında bir statü ile tespit etmiş olup, sözleşmeyi 1977 Kasım ayından itibaren üye ülkelerin imzasına sunmuştur.

Sözleşme anahatları itibariyle Avrupa'da bulunan yabancı işçilerin işe alınması, tıbbi muayene, mesleki sınav, seyahat, oturma ve çalışma izni, aile fertlerinin bir araya getirilmesi, çalışma koşulları, sosyal güvenlikleri, tasarruflarının kendi ülkelerine transferleri, işten çıkarma halinde o ülkede en az 5 ay oturma izni, adli ve idari makamlarına başvurabilme hakkı, yeniden işe alma koşullarını tanzim etmekte ve ilk yazılı belgeyi oluşturmaktadır.

Yabancı işçi kabul eden üye ülkelerin verdikleri ilke ödünlərini kapsayan prensiplerden meydana gelen Sözleşme, işçi hakları konusunda büyük değer arz etmektedir.

Türkiye'nin; Almanya, Hollanda, Belçika, İsveç ve Fransa gibi işçi buluncurduğu ülkelerle ikili anlaşmalarla ve bir çok zorluklarla temin etmeye çalıştığı bazı haklar biraz daha geniş olarak bu Sözleşme ile Avrupa çerçevesinde belgelenmiş olması da önemli bir olaydır.

Yukarıda kısaca arz etmeye çalıştığımız nedenlerle ve ülke yararına olacağına inandığımız, «Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna dair Yasa Tasarısı»nın tümü Komisyonumuzca prensip olarak kabul edildikten sonra maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1, 2 ve 3 ncü maddeleri yerinde görülerek aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Komisyon Başkanı ve
Bu Rapor Sözcüsü
Muğla
Zeyyat Mandalinci

Kâtip
İzmir
Şinasi Osma

Bingöl
H. Celalettin Ezman

Çankırı
Nurettin Ok

Edirne
Cavittin Yenal
İnzada bulunamadı.

Elazığ
Celâl Ertuğ

Erzurum
Gıyasettin Karaca

İzmir
Kaya Bengisu

Kayseri
Mehmet Zeki Okur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Yasa Tasarısı

MADDE 1. — Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER
KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Yasa Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Yasa Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

30 . 9 . 1978

Başbakan
B. Ecevit

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı V.
Dr. Mete Tan

Devlet Bakanı
S. Yıldız

Devlet Bakanı
A. Şener

İçişleri Bakanı
İ. Özyaydınlı

Milli Eğitim Bakanı
N. Uğur

Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Dr. M. Tan

Gıda - Tar. ve Hay. Bakanı
M. Yüceler

İşletmeler Bakanı
Prof. Dr. K. Bulutoğlu

İmar ve İskân Bakanı
A. Karaaslan

Gençlik ve Spor Bakanı
Y. Çakmur

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
O. Eyüboğlu

Devlet Bakanı
E. Akova

Devlet Bakanı
A. R. Septioğlu

Adalet Bakanı
M. Can

Dışişleri Bakanı
Prof. G. Ökçün

Bayındırlık Bakanı
Ş. Elçi

Güm. ve Tekel Bakanı
T. Mataracı

Çalışma Bakanı
A. B. Ersoy

En. ve Tabii Kay. Bakanı
Doç. Dr. D. Baykal

Köy İşleri ve Koop. Bakanı
A. Topuz

Sosyal Güvenlik Bakanı
H. İşgüzar

Yerel Yönetim Bakanı
M. Özdemir

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
H. Çetin

Devlet Bakanı
Dr. L. Doğan

Devlet Bakanı
M. Kılıç

Milli Savunma Bakanı
H. E. Işık

Maliye Bakanı
Z. Müezzinoğlu

Ticaret Bakanı
T. Köprülüler

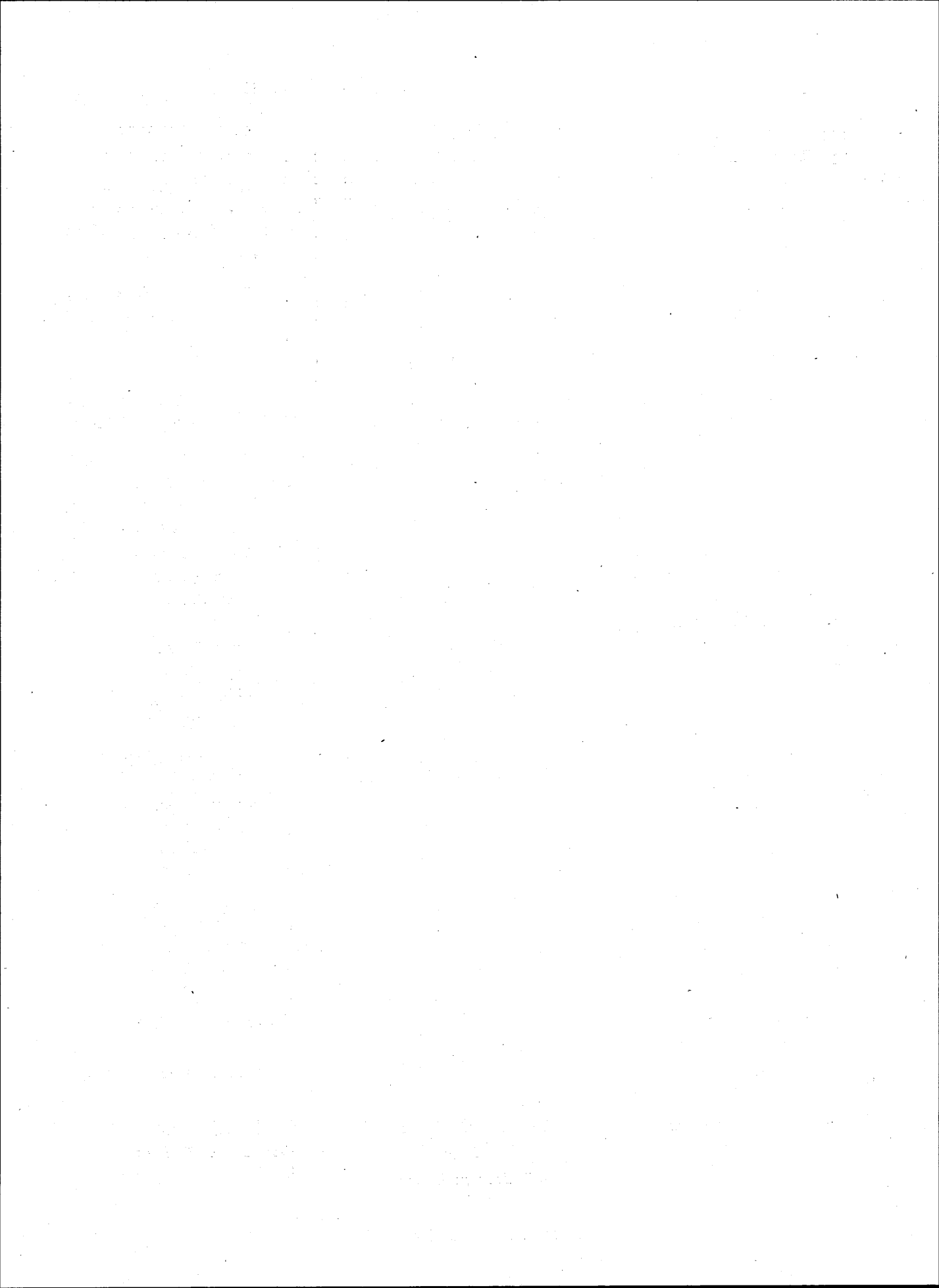
Ulaştırma Bakanı
G. Öngüt

Sanayi ve Tek. Bakanı
O. Alp

Turizm ve Tan. Bakanı
A. Coşkun

Orman Bakanı
V. İlhan

Kültür Bakanı
Doç. Dr. A. T. Kışlalı

GÖÇMEN İŞÇİLERİN HUKUKİ STATÜSÜ HAKKINDA AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Bu belgeye imza koymuş olan Avrupa Konseyi üyesi devletler;

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha geniş bir birlik oluşturmak, bunu yaparken de ortak hedefleri olan ülkü ve ilkelerin korunmasını sağlamak, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyarak ekonomik ve toplumsal gelişmelerini sağlamak gereğini gözönünde tutarak,

Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin vatandaşları olan göçmen işçilerin hukuki statülerinin, tüm yaşama ve çalışma koşulları açısından, işçi alan ülkelerin vatandaşlarının tabi tutuldukları statü düzeyinden daha düşük düzeyde olmayacak biçimde düzenlenmesini sağlamak gereğini dikkate alarak,

Göçmen işçilerin ve aileleri bireylerinin sosyal ilerlemesini kolaylaştırmayı çözümlenmek için,

Üye ülkelerin birbirlerinin uyruklarına, Avrupa Konseyi Statüsü aracılığıyla üye ülkeler arasında sağlanan sıkı işbirliği ilkeleri ışığında verilen haklar ve öncelikleri onaylayarak aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

BÖLÜM - I

Madde : 1

Tanım

1. Bu sözleşmede kullanılan «Göçmen İşçi» terimi, Âkit taraflardan biri tarafından, ülkesinde, ücretli bir iş görmek üzere yerleşmesine izin verilmiş olan diğer bir Âkit ülkenin yurttaşlarını anlatır.

2. Bu sözleşme aşağıdaki kişileri kapsamına almaz :

- Sınır işçileri,
- Sanatçılar, kısa süreler için tutulmuş diğer gösteri elemanları ve sporcular ile serbest meslek sahipleri,
- Deniz adamları,
- Staj yapanlar,
- Mevsimlik işçiler, (Mevsimlik işçiler, bir Âkit taraf ülkesinde mevsim özellikleri dolayısıyla istihdam edilmiş belli bir süre veya belli bir iş için yapılmış sözleşme esaslarına göre iş verilmiş diğer bir Âkit taraf vatandaşlarıdır.)

f) Bir Âkit tarafın kendi ülkesi dışında üstlendiği ve tescil ettiği merkezden yürüttüğü belli bir iş için istihdam ettiği diğer Âkit taraflar vatandaşları olan işçiler.

BÖLÜM - II

Madde : 2

İşe Alma Biçimleri

1. İşe alınmak için göçmen işçi istekleri isim vererek veya isimsiz olarak yapılabilir. İsimsiz istekler varsa, gönderen ülkede resmi işçi bulma makamlarına, olanak bulunuyorsa alan ülkedeki resmi makamlar aracılığıyla yapılacaktır.

2. İşe alınmada, bu işlemler resmi makamlarca yürütülüyorsa idari giderler, tanıtma ve yerleştirme harcamaları göçmen işçi adayına yüklenmeyecektir.

Madde : 3

Sağlık Muayenesi ve Meslek Testi

1. Göçmen işçi adayları işe alınma için sağlık muayenesi ve meslek testinden geçirilebilir.

2. Sağlık muayenesi ve meslek testi, göçmen işçi adayının beden ve zihin yönünden işe elverişli olup olmadığını, önerilen işe teknik açıdan yetenekli bulunup bulunmadığını saptamak ve sağlık durumunun kamu sağlığına zarar vermeyeceğinden emin olmak amacıyla yapılır.

3. Sağlık muayenesi ve meslek testine ilişkin harcamaların geri ödenmesi düzenlemeleri, olanak bulunduğu ikili anlaşmalar kapsamına alınmakla, bu tür harcamaların göçmen işçi adayına yüklenmemesi sağlanmalıdır.

4. İşverenin istemesi halinde dışında, kişisel bir iş önerisi almış göçmen işçi, sahtecilik durumu ortaya çıkmadıkça, meslek testine tabi tutulmayacaktır.

Madde : 4

Çıkış Hakkı - Giriş Hakkı - İdari Formaliteler

1. Her Âkit taraf, göçmen işçiler için aşağıdaki hakları sağlamaya güvence verecektir :

a) Uyuştuğu olduğu Âkit taraf ülkesinden çıkış hakkı.

b) Çalışmasına izin verildikten ve gerekli belgelerini aldıktan sonra, ücretli iş aldığı Âkit taraf ülkesine giriş hakkı.

2. Bu haklar, mevzuat gereğince yapılmış, ulusal güvenlik kamu düzeni, kamu sağlığı ve ahlaki açısından gerekli kısıtlamalara bağlı tutulabilir.

3. Göçmen işçi ve göç için gerekli belgeler, olabildiği ölçüde ücretten başışık olacak, ya da idari giderler toplamını aşmayan bir miktar ödemeye verilecektir.

Madde : 5

İş Sözleşmesine İlişkin Yöntem ve Formaliteler

İşe alınması kabul edilen her göçmen işçiye, gideceği ülkeye hareketinden önce, iş sözleşmesi veya kesin iş önerisini içeren bir belge verilecektir. Bunlar, gönderen ve kabul eden ülkelerde geçerli dil veya dillerde yazılmış olmalıdır.

İşe alınma işlemi resmi bir makamca veya resmen tanınmış bir istihdam kurumunca yapılıyorsa, belgenin hem gönderen hem de kabul eden ülkelerin en az bir resmi dilinde yazılmış olması zorunludur.

Madde : 6

Bilgi Verme

1. Âkit Taraflar göçmen işçi adayları için şu bilgileri sağlayacak ve birbirlerine vereceklerdir.

Konutlar, aile birleşmelerinin ne zamanlar, hangi koşullarda yapılabileceği, işin yapısı, ilk iş sözleşmesinin bitiminde yeni sözleşme olanakları, çalışma ve yaşama koşulları (hayat pahalılığı dahil), tazminatlar, sosyal güvenlik, barınma beslenme, tasarrufların gönderilmesi, yolculuk ve ücretlerden yapılan sosyal bakım, sosyal güvenlik, vergiler ve diğer kesintiler için işçilerin katkıları, ayrıca, kabul eden ülkedeki kültürel ve dini koşullar hakkında da bilgi sağlanabilir.

2. İşçi alımı, kabul eden devletin resmi kanalıyla yapılıyorsa yukarıda sözü edilen bilgiler, işçinin ülkesinden hareketinden önce, onun anladığı bir dilde kendisine verilmeli ve gerçekler olduğu gibi anlatılarak bir karara varmasına olanak hazırlanmalıdır. Bu bilgilerin işçinin anlayacağı dile çevirisi yapılması gerekiyorsa, genel kural olarak, bunu gönderen ülke yapacaktır.

3. Her Âkit Taraf, göçmen alma ve gönderme işlerinde yanıltıcı propagandayı önlemek için gerekli tedbirleri almayı üstlenir.

Madde : 7

Yolculuk

1. Her Âkit Taraf, toplu resmi işçi almalarında, kabul eden ülkeye yapılan yolculuk giderlerinin göçmen işçiye verdirilmemesini sağlamayı üstlenir. Ödemelerin nasıl yapılacağı ikili anlaşmalarla öngörüülecektir. Anlaşmalardaki önlemler, aileler ve bireysel gidişleri de kapsayacak genişlikte tutulabilir.

2. Göçmen işçiler ve aileleri, işçi alan bir ülkeye giderken veya dönüşte, yolda akit taraflardan bir başka ülkenin topraklarından transit geçmek durumunda iseler, toprağından geçilen devlet makamları yolculu-

ğun kolaylaştırılması ve idari gecikme ve güçlüklerin önlenmesi için gerekli önlemleri alacaklardır.

3. Âkit Taraflar, işçi alan ülkeye girişte, gönderen ülkeye kesin dönüşte ve transit'te, aşağıdaki hususlarda ithalat vergi ve resimlerinden bağışıklık sağlayacaklardır.

- a) Göçmen işçilerin ve bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerinin kişisel eşyaları ve taşınabilir malları.
  - b) Mesleğinin icrası için gerekli, makûl miktarda, el aletleri ve taşınabilir cihazlar.
- Sözü geçen bağışıklıklar, ilgili devletin yasa ve tüzük hükümleri uyarınca tanınacaktır.

BÖLÜM : III

Madde : 8

Çalışma İzni

1. Her Âkit ülke, bu Sözleşmede öngörülen koşullarla, ücretli bir işte çalışmak için topraklarına girmesine izin verdiği göçmen işçi için (bu belgeye gerek görülmediği haller hariç) çalışma izni verecek veya eski izninin süresini uzatacaktır.

2. Ancak, ilk kez verilen bir çalışma izniyle, kural olarak, aynı işçiyi aynı işveren veya aynı işyerine bir yıldan fazla süre için bağlanmış sayılmaz.

3. Çalışma izninin uzatılması o günkü istihdam durumunun elverdiği ölçüde, en az bir yıllık olarak yapılması kural olarak kabul edilmelidir.

Madde : 9

Oturma İzni

1. Ulusal mevzuat hükümlerince gerekliyse her Âkit taraf, bu sözleşmede belirtilen koşullarla ülkesinde ücretli işe girmeye hakkı tanınan göçmen işçilere oturma izni verecektir.

2. Oturma izni ulusal mevzuat hükümleri uyarınca verilecek ve uzatma gerekliyse, kural olarak, çalışma izninin süresi kadar uzatılacaktır. Çalışma izni süreyle bağlı değilse, ve oturma izni gerekliyse kural olarak verilecek ve en az bir yıl süreyle yenilenecektir. Bu iznin verilmesi ücretsiz olacak, veya ancak idari giderleri kapsayan bir miktara tabli olacaktır.

3. Bu madde hükümleri, işbu sözleşmenin 12 nci maddesi uyarınca göçmen işçinin yanında olması kabul edilen aile bireyleri içinde uygulanır.

4. Bir göçmen işçi, hastalık, kaza veya iradesi dışında bir nedenle çalışmaz durumdaysa ve bu durum yetkili makamlarca onaylanmışsa, kendisinin bu sözleşmenin 25 nci maddesinin uygulanması amacıyla, kabul eden ülkede 5 aydan az olmayan bir süre kalmaması için izin verilecektir.

Ancak, hiç bir Âkit taraf, yukardaki fıkrada söz konusu izni bir göçmen işçiye verirken, ona işsizlik parası aldığı süreyi aşan bir süre tanımakla yükümlü değildir.

5. Yukardaki 1 ve 3 nci paragraflar uyarınca verilmiş olan oturma izni, aşağıdaki hallerde geri alınabilir :

- a) Ulusal güvenlik, kamu düzeni ve ahlak sebepleri,
  - b) Kamu sağlığının korunması için resmi sağlık yetkililerince alması gerektiği söylenen önlemleri, sonucun ne olacağı kendisine bildirildiği halde almamakta direnince,
  - c) İznin geçerli olması için yerine getirilmesi gerekli bir temel koşulu yerine getirmezse,
- her Âkit Taraf, oturma izninin geri alınması halinde, göçmen işçinin, o ülkenin usulüne ve yasalarına uygun olarak yargı organlarına veya idari makamlarına başvurma hakkı tanımayı sağlamayı üstlenir.

Madde : 10

Kabul

1. Kabul eden ülkeye varıştan sonra, yerleşmeleri ve alışmaları için, göçmen işçilere ve ailelerine her türlü bilgi ve öğüt verilmek, gerekli yardım yapılacaktır.

2. Bu amaçla, göçmen işçiler ve aile bireyleri kabul eden ülkenin sosyal hizmet kurumlarından, kamu yararına çalışan örgütlerinden ve kendi ülkelerinin konsolosluklarının yardım ve desteklerinden yararlanacak-

lardır. Ayrıca, göçmen işçiler, o ülkenin işçilerinin aynı koşullarıyla İş ve İşçi Bulma Kurumu hizmetlerinden de yararlanacaklardır.

Kabul eden ülke, durum gerektirirse, göçmen işçiler ve ailelerinin uyumunu kolaylaştırmak için özel sosyal hizmetler sağlamaya çaba harcayacaktır.

3. Âkit taraflar, göçmen işçiler ve ailelerinin, inançları uyarınca ibadet özgürlüklerini sağlamakla yükümlüdürler, Âkit taraflar, mümkün olan ölçüde, ibadeti kolaylaştıracaklardır.

Madde : 11

Bakılmakla Yükümlü Kimselerin Nafaka Hakları

1. Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsü, gönderen ülkede aile ilişkilerinden, ana - babalıktan, evlilik ve nişanlıktan, evlilik dışı doğan çocukları de dahil olmak üzere, bakımla yükümlü olan kimseler için mevcut nafaka kesintilerinin ödenmesine engel olmamalıdır.

2. Âkit taraflar, yukarıda sözü geçen bakım paralarının ödenmesini sağlamak için gerekli önlemleri alacaklar ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince kabul edilen, yöntemi mümkün olduğu kadar uygulayacaklardır.

3. 1 nci fıkrada sözü geçen bakım paralarının hak sahiplerine ödenmesi, bu konuda doldurulacak başvuru formlarını vermek ve toplamak için her Âkit devlet, mümkün olduğu kadar ülke çapında tek bir resmi makamı veya bölgesel bir makamı görevli ve yetkili kılacaktır.

4. Bu madde hükümleri, mevcut olan veya ileride yapılacak ikili veya çok taraflı anlaşmaları etkilemez.

Madde : 12

Aile Birleşimleri

1. Bir Âkit taraf ülkesinde usulüne uygun olarak iş bulmuş ve çalışan göçmen işçinin eşi ve kabul eden devlet mevzuatı uyarınca reşit olmayan evlenmemiş çocukları, göçmen işçinin bakmakta olduğu aile bireyleri olarak bu sözleşmenin uygulanmasıyla göçmen işçinin kendisine tanındığı şekilde, kabul eden devlet ülkesinde, ilgili yasalar ve uluslararası anlaşmalarda öngörüldüğü üzere göçmen işçinin yanına gelme hakkına sahiptirler. Ancak, bu, göçmen işçinin ailesi için, çalıştığı bölgedeki yerli işçilerin oturdukları gibi, normal bir konutu bulunmasına bağlıdır. Âkit taraflar, aile bireyleri iznini, 12 ayı geçmeyen bir süre içinde verebilirler.

2. Herhangi bir devlet, herhangi bir zaman, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bildiriyle bu tarihten bir ay sonra geçerli olmak üzere, yukarıda 1 nci fıkrada belirtilen aile birleşimlerini, göçmen işçinin, ailesinin gereksinmelerini karşılayabilecek yeterli ve sürekli kaynakları olması ek koşuluna bağlayabilir.

3. Herhangi bir devlet, herhangi bir zaman, Avrupa, Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bildiriyle, bu tarihten bir ay sonra geçerli olmak üzere, yukarıda 1 nci fıkrada belirtilen izin verme yükümlülüğünü geçici olarak kaldırabilir.

Bu tek yanlı kaldırma (ilga) kararı, bildiride belirtileceği üzere ülkenin bir veya daha fazla kesimleri için olabilir. Ancak alınan önlemler başka uluslararası yükümlerle çelişik olmama koşuluna bağlıdır. Bildiride, kabul eden devlet açısından, bu yükümlülüğü kaldırmak için geçerli özel nedenler belirtilmelidir.

Bu tek yanlı yükümlülükten sıyrılma durumunu ortaya çıkaran her devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine aldığı önlemler hakkında tam bilgi verecek ve bu önlemlerin en kısa zamanda yayınlanmasını sağlayacaktır. Bu devlet Avrupa Konseyi Genel Sekreterine önlemlerin ne zaman sona ereceği ve Sözleşme hükümlerinin ne zaman yeniden tam olarak uygulanmaya başlanacağını da bildirecektir.

Bu geçici yükümlülükten sıyrılma durumu, kural olarak, bildirinin Genel Sekretere verilmesinden önce, o ülkenin söz konusu bölgesinde yerleşmiş göçmen işçilerce yetkili makamlara yapılmış aile birleşimi isteklerini etkilemeyecektir.

Madde : 13

Konut

1. Her Âkit taraf, konut ve kiralama konularında, göçmen işçilere, yasa ve tüzüklerde öngörölmüş haklar da, kendi yurttaşlarından farksız biçimde davranacaktır.
2. Her Âkit taraf, yetkili ulusal makamlarının, ilgili konsolosluklarla da işbirliği yaparak, araştırmalar yürütmeyi ve kendi yurttaşlarına olduğu gibi göçmen işçilere de yerleşme bakımından uygun barındırma standartları oluşturmayı üstlenir.
3. Her Âkit taraf, göçmen işçilerin verecekleri kiralar bakımından kötüye kullanılmasına bu alandaki yasa ve tüzükler uyarınca engel olmayı üstlenir.
4. Her Âkit taraf, yetkili ulusal makamlarının olanakları çerçevesinde göçmen işçilerin konutlarının el- verişli olmasını sağlayacaktır.

Madde : 14

Öneğitim - Okul Eğitimi - Dil Eğitimi

Meslek Eğitimi ve Yeniden Eğitim

1. Bir Âkit tarafın topraklarına resmen kabul edilmiş olan göçmen işçiler ve aile bireyleri, o ülkenin iş- çileri ile aynı ilkeler ve aynı koşullarla, genel eğitim, mesleki eğitim ve yeniden eğitim olanaklarına ve ilgili kurumların genel yönetim ve giriş kurallarına bağlı olarak yüksek eğitim yapmaya hak sahibi olacaklardır.
2. Meslek okullarına ve meslek eğitimi merkezlerine giriş sağlayabilmek için, kabul eden devlet, dilini, ya da birden çoksa dillerinden birini öğretmeye yardımcı olacaktır.
3. Yukardaki 1 ve 2 nci fıkralarının uygulanması amacıyla burslar verilmesi olanağının aranması, bu Söz- leşmenin 12 nci maddesindeki hükümler uyarınca kabul eden devlet ülkesinde, aileleriyle birlikte oturan ço- cuklar için kendi yurttaşlarına tanınan kolaylıklardan yararlandırılması Âkit ülkelerin değerlendirilmesine bırakılmıştır.
4. İşçilerin gönderen ülkede edindiği daha önceki dereceleri, diplomaları ve meslek başarı belgeleri, ikili ve çok taraflı anlaşmalardaki düzenlemeler uyarınca, her Âkit ülke tarafından tanınacaktır.
5. İlgili Âkitler, meslek eğitimi ve staj programlarını, bu madde anlamı içinde, işçilerin kendi kaynak ülkelerine dönüşteki gereksinimleri karşılayabilecek biçimde düzenlemeye çaba harcayacaklardır.

Madde : 15

Göçmen İşçinin Anadili Öğretimi

Âkit taraflar, yapılacak ortak bir anlaşma ile, göçmen işçilerin çocuklarına, başka öğretiler arasında, anadil öğretilmesi için özel kurslar düzenlenmesi konusunda harekete geçeceklerdir.

Madde : 16

Çalışma Koşulları

1. Çalışma koşulları konusunda işe girmesine izin verilmiş göçmen işçiler, yerel işçilere uygulanan yasa ve yönetim kuralları, toplu iş sözleşmeleri ve görenekler bakımından onlar kadar esirgeneceklerdir.
2. Bireysel sözleşmelerle, yukardaki paragrafta belirtilen eşitlik ilkesini kaldırmak olanağı yoktur.

Madde : 17

Tasarrufların Gönderilmesi

1. Âkit Taraflar, mevzuatta belirtilen düzenlemelere, göçmen işçilerin kazandıklarının ve biriktirdik- lerinin tamamını veya bir kısmını göndermek istediğinde transfer izni vereceklerdir.
- Bu hüküm, göçmen işçilere ödenen bakım paralarını da kapsar. Bakım paralarının gönderilmesi de engellen- meyecek, zorluk çıkarılmayacaktır.

Her Âkit Taraf, ikili anlaşmalar veya başka yollarla, göçmen işçilere, kabul eden ülkeden ayrıldıklarında, birikmiş paralarını transfer etmeleri için izin verecektir.

Madde : 18

Sosyal Güvenlik

1. Her Âkit Tarafı, topraklarındaki göçmen işçilere ve aile bireyelerine, sosyal güvenlik alanında ulusal yasalar ve Âkit Taraflar arasında yapılmış veya yapılacak ikili ya da çok yanlı anlaşmalar koşullarına bağlı olarak, kendi yurttaşları ile eşit muamele yapmayı üstlenir.

2. Âkit Taraflar, ikili ya da çok yanlı anlaşmalarla göçmen işçilerin ve aile bireyelerinin, daha önce başka ülkelerde edinilmiş haklarının ve kazanılmış istihkaklarının korunmasını güvence altına almaya da çaba harca-yacaklardır.

Madde : 19

Sosyal ve Tıbbi Yardım

Her Âkit Taraf topraklarında hukuki olarak bulunan göçmen işçilere ve aileleri bireyelerine, uluslararası anlaşmalar, özellikle 1953 yılında yapılmış Sosyal ve Tıbbi Yardım Hakkında Avrupa Sözleşmesi yükümlü-lükleri uyarınca, kendi yurttaşlarına yapmakta olduğu esaslar üzerinden, sosyal ve tıbbi yardım yapmayı üst-lenir.

Madde : 20

İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Sanayi Hijyeni

1. İş kazaları ve meslek hastalıklarından korunma ve sanayi hijyeni hususlarında, göçmen işçiler, bu-lundukları ülkenin yurttaşları ile eşit olarak, yasaların uygulanmasında, toplu sözleşmelerde ve kendilerine öz-gü durumlarda aynı hak ve korunmaya sahip olacaklardır.

2. Kabul eden ülkede bir iş kazasında sakatlanan veya meslek hastalığına yakalanan göçmen işçi, o ülke yurttaşlarının yararlandığı ilkelerle eşit olarak mesleki tedaviden yararlanacaktır.

Madde : 21

Çalışma Koşullarının Denetlenmesi

Her Âkit Taraf, göçmen işçilerin çalışma koşullarını, kendi yurttaşı işçilerinininkine eş olarak denetleyecektir. Bu denetimler, kabul eden ülkenin yetkili organ veya kurumlarınca veya yetkili kılınmış makamlarca yapıla-caktır.

Madde : 22

Ölüm

Her Âkit Taraf, öz yasaları veya gereğinde ikili anlaşmalar çerçevesinde, iş kazaları sonucunda ölen göç-men işçinin cenazesinin kendi ülkesine taşınması için gerekli tüm yardımları sağlayacaktır.

Madde : 23

Gelirlerin Vergilendirilmesi

1. Âkit Taraflar arasında, daha önceden yapılmış veya ileride yapılacak Çifte Vergilendirmeyi önleme an-laşmalarını etkilemeksizin, göçmen işçilerin gelirleri, vergi, harç, rüsum, katkı gibi ne isim ve ne biçimde olur-sa olsun, o ülkenin benzer işlerdeki yurttaşlarının gelirlerinden daha fazla miktarda kesintiye konu olmama-lıdır. Özellikle diğerlerine uygulanan vergi ve harçlardan indirimler ve bağışıklıklar varsa göçmen işçiler de bunlardan yararlanacaklar; çocuk paraları dahil olmak üzere bütün ödeneklere de hak kazanacaklardır.

2. Âkit Taraflar, ikili veya çok yanlı anlaşmalarla, göçmen işçilerin gelirlerinden çifte vergi alınmasını önlemek için alınabilecek önlemleri de kendi aralarında kararlaştıracaklardır.

Madde : 24

Sözleşmenin Bitimi ve İşe Son Verme

1. Belli bir süre için yapılmış iş sözleşmesinde bu sürenin bitiminde, bir iptal durumunda, belli süre için yapılmayan sözleşmelerin iptali isteminde, göçmen işçiler, yasalar ve toplu iş sözleşmeleri hükümlerinden o ülkenin yurttaşı işçilerden daha az olmaksızın yararlanacaklardır.

2. Bireysel veya toplu işten çıkarma halinde, göçmen işçilere o ülkenin yurttaşı işçilere yasalar ve toplu sözleşmeler hükümlerince yapılan, özellikle, ihbar süre ve biçimleri, ihbarsız yapılan fesihlerde tazminat iste-yebilme gibi işlemler aynen yapılacaktır.

Madde : 25

Yeniden İş Verme

1. Bir göçmen işçi, genel işsizlik veya uzun süren hastalık gibi kendi elinde olmayan sebeplerle işini kay-bederse, kabul eden devlet, yasa ve tüzükleri hükümlerine bağlı olarak, onun yeniden işe girmesini kolaylaştıracaktır.

2. Bu durumlarda, kabul eden devlet, sözkonusu göçmen işçinin yeniden meslek eğitimi ve mesleki rehabilitasyonu için mümkün olan önlemlerin alınmasını sağlayacaktır.

Madde : 26

Kabul Eden Devlette Mahkemeye ve Yönetici Makamlara Başvurma Hakkı

1. Âkit Taraflar, hukuk usulleri bakımından, göçmen işçilere, kendi yurttaşlarına tanıdıklarından daha az olmayan haklar tanıyacaklardır. Göçmen işçilerin, o ülkenin yurttaşlarıyla eşit olarak kişileri, malları, hak-ları ve çıkarları hukuki ve kazaj bakımlardan korunacaktır.

Özellikle, kabul eden devletin yurttaşları gibi, hukuk usullerine uygun olarak, yetkili mahkemelere ve ida-ri makamlara başvurma hakkına sahip olacaklar, işverenlerle, aile bireyleriyle veya üçüncü kişilerle düştük-leri uzlaşmazlıklarda, kanunla yetkili kılınmış kimselerin yardımlarından da yararlanabileceklerdir. Kabul eden devletin uluslararası özel hukuk kuralları bu madde hükmü kapsamına girmez.

2. Her Âkit Taraf, hukuk ve ceza davalarında göçmen işçilere, kendi yurttaşlarına uygulanan usule eşit olarak adli yardım sağlayacak, dili anlamama veya konuşamama durumlarında tercüman bulundurulacaktır.

Madde : 27

İstihdam Hizmetlerinin Kullanılışı

Her Âkit Taraf, ülkesine resmen kabul ettiği göçmen işçiler ve aile bireylerinin, kendi yurttaşlarının yarar-landığı İş Bulma Kurumlarından, yasalar ve tüzükler hükümleri ve uygulama esaslarına bağlı olmak üzere, aynı koşullarla yararlanmaları hakkını tanırlar.

Madde : 28

Sendikalar Hakları

Her Âkit Taraf, kendi yurttaşlarına yasalarla verdiği ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumaya ilişkin sendikal hakları, göçmen işçilere de verecektir.

Madde : 29

İşletmeciliğe Katılma

Her Âkit Taraf, kendi yurttaşı işçilerin bağlı olduğu koşullarla, göçmen işçilerin de işletmeciliğe katılma-sını mümkün olduğu kadar kolaylaştıracaktır.

BÖLÜM - IV

Madde : 30

Yurda Dönüş

1. Her Âkit Taraf, göçmen işçiler ve ailelerinin anayurtlarına kesin dönüşlerinde yardımcı olmak için özellikle 7 nci maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarında belirtilen hususlar gözönünde tutularak, mümkün olan gerekli önlemleri alacaktır. Mali yardım hususu, Âkit Tarafların takdirine bırakılacaktır.

2. Göçmen işçilerin anayurtlarına dönmelerinden önce, kabul eden ülke, onlara, gidecekleri ülke ile temasta bulunarak yeniden yerleşme koşullarına ilişkin bilgileri vermeye çalışacak, özellikle aşağıdaki hususlarda bilgileri alabilmelerine yardımcı olacaktır.

- Anayurtlarındaki çalışma koşulları ve olanakları,
- Ekonomik yeniden uyum için mali yardım,
- Yurt dışında kazanılmış sosyal güvenlik haklarının devamı,
- Konut bulmak için kolaylıklar,

Yurt dışında edinilmiş mesleki unvanların denkliği ve resmen belgelendirilmesi için geçilmesi gerekli sınavlar,

— Denklik için gerekli eğitim belgeleri, böylece göçmen işçi çocuklarının yıl kaybetmeksizin okula devam edebilmeleri.

BÖLÜM - V

Madde : 31

Kazanılmış Hakların Korunması

Bu sözleşmenin hiç bir hükmü, göçmen işçilerin, kabul eden ülkenin ulusal mevzuatı veya taraf olduğu ikili ve çok yanlı anlaşmaların uygulanması bakımından, o ülke yurttaşlarından farklı, daha az kayırlı kişiler olmasına yol açacak biçimde yorumlanamaz.

Madde : 32

Bu Sözleşme ile Âkit Tarafların Yasaları ve Uluslararası Anlaşmalar Arasındaki İlişkiler

Bu sözleşmeyle korunan kişilere, Âkit Tarafların yasalarınca, ikili ve çok yanlı anlaşmalar, sözleşmeler, anlaşmalar ve bunların uygulama usulleriyle esasen daha avantajlı durumlar verilmişse veya verilecekse, bu sözleşme hükümleri bunları olumsuz olarak etkilemeyecektir.

Madde : 33

Sözleşmenin Uygulanması

1. Bu sözleşmenin yürürlüğe girişinden itibaren bir yıl içinde bir «Danışma Komitesi» kurulacaktır.
2. Her Âkit Taraf, Danışma Komitesine bir temsilci atayacaktır. Avrupa Konseyinin bütün diğer üyeleri Komitede konuşma hakkı olan gözlemciler bulundurulabilir.
3. Danışma Komitesi, sözleşmenin uygulanmasını geliştirmek ve kolaylaştırmak, ayrıca sözleşmeyi değiştirmek için Âkit Taraflarca yapılacak önerileri inceleyecektir.
4. Danışma Komitesinin düşünce ve tavsiye kararları Komite üyelerinin çoğunluğunca alınır. Ancak, Sözleşmeyi değiştirme kararları oybirliğiyle kabul edilmelidir.
5. Yukarıda sözü geçen Danışma Komitesinin düşünce, tavsiye ve değişiklik kararları Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine sunulacak, Bakanlar, yapılması gereken üzerinde yargıya varacaklardır.
6. Danışma Komitesi en az iki yılda bir olmak üzere, Konsey Genel Sekreterinin çağrısı üzerine toplanacaktır. Buna ek olarak, Âkit Taraflardan ikisinin isteği üzerine ve ayrıca da, bir Âkit Tarafca 12 nci maddenin 3 ncü fıkrasının uygulanması istemiyle toplanabilir.

7. Danışma Komitesi, belli aralıklarla, bu sözleşmenin kapsadığı konularda, Âkit Tarafların ülkelerinde geçerli yasalar ve tüzüklere ilişkin bilgileri içeren raporlar yayınlayacak ve Bakanlar Komitesine sunacaktır.

BÖLÜM - VI

Madde : 34

İmza, Onaylanma, Yürürlüğe Giriş

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin imzasına açık olacaktır. Onay, kabul veya teyit belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilecektir.
2. Bu Sözleşme beşinci onay kabul veya teyit belgesinin verilmesi tarihini izleyen üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.
3. Onaylayan, kabul veya teyit eden devlet açısından, Sözleşme, kendi belgesinin verilmiş tarihini izleyen üçüncü ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde : 35

Ülkeler İçin Geçerlilik

1. Başka ülkelerin Uluslararası ilişkilerini yürütmekle sorumlu ve onların adına yükümlülüğe girme yetkisiyle donatılmış her devlet, imza sırasında veya onay, kabul ya da teyit belgelerini verdiğinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bildiriyle, bu Sözleşmenin o ülkelerin hepsi veya bir bölümü için de geçerli olduğunu belirtebilir.
2. Yukardaki fıkrada sözü edilen bildiride yapılan beyan sonradan geri alınabilir. Geri alınma, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildiriyle duyurulduğu tarihten altı ay sonra geçerli olur.

Madde : 36

Saklı Oylar

1. Herhangi bir Âkit Taraf, imza sırasında veya onay, kabul ya da teyit ettiği zaman aşağıdaki dokuz madde dışında II ve IV ncü bölümlerdeki bir veya bir kaç maddeyi, hakkını saklı tutarak kabul etmeyebilir. 4, 8, 9, 12, 16, 17, 20, 25 ve 26 ncı maddeler mutlaka kabul edilmesi gerekli maddelerdir.
2. Herhangi bir Âkit Taraf, herhangi bir zaman, yukardaki fıkrada sözü geçen bir saklı oy hakkını Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben yaptığı bir bildiriyle kaldırabilir. Bu kaldırma, bildirinin alındığı gün geçerlik kazanır.

Madde : 37

Sözleşmenin Geçersizliği

1. Her Âkit Taraf, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yapacağı bir bildiriyle Sözleşmenin kendisi için geçersizliğini belirtebilir. Geçersizlik beyanı, bildirinin alınışı tarihinden altı ay sonra etkili olacaktır.
2. Âkit Taraflar, Sözleşmenin yürürlüğe girişinden başlayarak ilk beş yıl içinde geçersizlik bildirisini yapamazlar.
3. Avrupa Konseyi üyeliği kalkan bir ülke Sözleşme için de Âkit Taraf olmaktan çıkar. Bu, Konsey üyeliğini kaybediş tarihinden altı ay sonra geçerli olur.

Madde : 38

Bildiriler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri aşağıdaki durumları, üye ülkelere bildirecektir :

- a) İmza,
- b) Onay, kabul veya teyit belgesi verilmesi,
- c) 12 nci maddenin 2 ve 3 ncü fıkralarında sözü geçen bildiri verilmesi hali,
- d) 34 ncü maddede sözü edilen sözleşmenin yürürlüğe giriş hali,
- e) 35 nci madde hükümlerince yapılan bildiri,
- f) 36 ncı maddenin 1 nci fıkrası hükmüne uygun yapılmış olan saklı oy durumu,
- g) 36 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmünce saklı oy hakkının kaldırılması hali,
- h) 37 nci madde hükmüne uygun yapılmış olan bildiri ve geçersizlik durumunun ortaya çıktığı tarih.

Aşağıda imzası bulunanlar ve imzaya tam yetkili olarak, tanık önünde bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

..... Kasım 1977'de Strazburg'da, iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca olarak düzenlenmiştir. İmzalı tek metin Avrupa Konseyi arşivine konacaktır. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, onaylı örnekleri, imzacı devletlere verecektir.

